

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІАУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ І УПРАУЛЕННЯ ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 2 (861) | Субота, 12 студзеня 1952 года | Цана 50 кап.

Аб патрабавальнасці ў мастацкай творчасці

Совецкі народ прад'яўляе высокія патрабаванні да мастацкай творчасці. У наш час, калі літаратура і мастацтва сталі часткай агульнанароднай справы, важнейшым сродкам камуністычнага выхавання працоўных, перад творчымі работнікамі паўстаюць вялікія і адказныя задачы.

Наша партыя і Совецкі ўрад выхоўваюць у народзе добры густ і высокую патрабавальнасць да твораў літаратуры і мастацтва. І гэта абавязвае ўсіх дзеячоў культуры ўзмацняць ідэйны ўзровень мастацкай творчасці, павышаць якасць сваё майстэрства. Павышэнне патрабавальнасці, яшчэ больш рашучае разгортванне крытыкі і самакрытыкі — адна з важнейшых умоў далейшага ўдзельнага мастацкай творчасці.

Партыя Леніна — Сталіна вучыць, што большэвіцкая крытыка і самакрытыка забяспечвае пастаяннае паліпшэнне нашай работы, удзельнае ў ўзроўню, накармае наш рух наперад па шляху камуністычнага будаўніцтва.

«Не адзначаючы і не выяўляючы адкрыта і сумленна, як гэта належыць большэвікам, недахопы і памылкі ў нашай рабоце, — гаворыць таварыш Сталін, — мы закрываем сабе дарогу наперад. Ну, а мы хочам рухацца наперад, і імяна таму, што мы хочам рухацца наперад, мы павінны паставіць адной з сваіх важнейшых задач сумленную і рэвалюцыйную самакрытыку. Без гэтага няма руху наперад. Без гэтага няма развіцця».

Наша перадавая сацыялістычная культура паспяхова развіваецца і квітнее таму, што яна непаруўна звязана з жыццём народа, адпавядае вялікім ідэйным марксізма-ленінізма, таму, што яна рашуча выступае супраць усіх і ўсялякіх чужых уплываў і стараецца змагацца за спадарожнае новага, перадавага. Натхняючы ўказанні партыі накіроўваюць развіццё мастацкай творчасці па адзіна правільнаму шляху — па шляху сацыялістычнага рэалізму. Партыя заклікае ўсіх работнікаў літаратуры і мастацтва пастаянна ўдасканальваць сваё майстэрства, ствараць новыя высокай якасці мастацкія творы, варты вялікага савецкага народа.

Патрабавальнасць, прынцыповая крытыка выхоўвае кадры мастацкай інтэлігенцыі ў духу непрымірнасці да ўсялякага роду недахопаў, да ўсяго таго, што перашкаджае паспяховаму развіццю мастацтва і літаратуры. Яна аказвае неадкладную дапамогу ў мастацкай творчасці, садзейнічае творчаму росту дзеячоў культуры.

Увесь вопыт савецкай літаратуры і мастацтва асерава паказвае, як плёна ўплывае прынцыповая крытыка на развіццё мастацкай творчасці. Вядома, што пасля сур'ёзных крытычных з'яваў былі зноў перапрацаваны некаторыя мастацкія фільмы, спектаклі, літаратурныя творы, якія атрымалі пэрым шырокае народнае прызнанне. Выхад у свет перапрацаванага і дапоўненага выдання рамана А. Фадзеева «Малая твардыя» з'яўляецца адным з прыкладаў, якія паказваюць дзейную творчую сілу партыйнай крытыкі, што ўбагачае творчасць, узнімае мастака, раскрывае перад ім больш шырокія перспектывы.

У сацыялістычным грамадстве павольна складаюцца ўзаемаадносінны паміж народам і мастаком, які жыццём адзіна і інтарэсамі, імкнучыся да адзінай мэты, робяць адну агульную справу. Совецкі мастак адказны ў сваёй творчасці перад народам, у служэнні народу бачыць ён сваё прызначэнне, свай высокародны патрыятычны абавязак. Творчасць для яго не з'яўляецца прыватнай справай, ізаляванай ад грамадскіх інтарэсаў. Таму такая і высокая ў нас патрабавальнасць да мастацкай творчасці.

Жыццёвая праўдлівасць, ідэйная мета-накіраванасць адрозніваюць савецкую літаратуру і мастацтва. Яны, таленавіты мастацкі творы, якія ўвасабляюць у праўдлівых жывых вобразах вялікі ідэйны большэвіцкай партыі, становяцца магутным сродкам выхавання мас у духу камунізма, у духу савецкага патрыятызма і інтэрнацыяналізма.

Увасаблена мастацкая выстаўка 1951 года, якая надаўна адкрылася, адзначае новыя значныя дасягненні савецкага вы-

ступенчага мастацтва. На ёй прадстаўлена нямала работ, якія па праву заслугоўваюць высокіх станаўчых ацэнак і сведчаць аб творчым росце нашых мастакоў. Але ёсць на выстаўцы і вельмі слабыя карціны, якія нічым не радуюць, напісаны нехайна, наспех, без творчага ўдзельнага. Невыразныя, шэрыя творы, пазбаўленыя высокай культуры жыццёвага майстэрства, рыхлыя па форме і павярхоўныя па зместу, пераконваюць, што не ўсе яшчэ мастакі ўдзельна сабе, з якім высокім крытэрыем падыходзіць савецкі глядач да іх творчасці.

Заслугоўвае ўсялякага асуджэння нічым не апраўдана паспешлівасць у напісанні новых твораў. Калі мастак замест прадуманай і вырашанай ва ўсіх дэталх карціны яе на выстаўку сыры і малавыразны аскі; калі кампазітар, ствараючы новую масавую неспе, карыстаецца ўстарэлымі і далёка не дасканалымі ўзорамі; калі драматург спяшаецца зладзіць у тэатр пад выглядом закончанага твора толькі нататкі будучай п'есы; калі актёр стварэнне мастацкага вобраза падмянае сур'ёзнай дэманстрацыяй спэцыфічных штатпаў, — наносіцца сур'ёзна шкода нашаму жыццю, нашай музыцы, нашай драматургіі, нашаму тэатральнаму мастацтву.

Майстрам літаратуры і мастацтва трэба памятаць, што творы скораспелыя, няпоўнацэнныя не патрэбны народу, яны не могуць задаволіць яго ўзросшага мастацкага густу. Дрэнную паслугу робяць работнікам літаратуры і мастацтва тыя крытыкі, якія няспела крытыкуюць іх недахопы, захвальваюць прымітыўныя, пасродныя творы, бегла і павярхоўна разглядаюць важнейшыя пытанні мастацкага майстэрства, павышэнне якасці творчасці. Заніжаныя ацэнкі новых твораў дэзарыентуюць мастака, перашкаджаюць яго творчаму росту.

Не садзейнічае таксама творчаму росту і натуральне некаторых выдавецтваў, якія выпускаюць у свет няспелыя літаратурныя творы. Выдавецтва «Совецкі пісьменнік», аб рабоце якога гаворыцца ў сёнешнім нумары «Правды», не лічыцца з інтарэсамі савецкага чытача, выдае часам пасродныя кнігі.

Адсутнасць патрабавальнасці заўсёды адмоўна адбіваецца на творчасці. Многія сіл і працы ўклаў у свой час тэатр імя Ермолавай у стварэнне спектакля «Сумленнасць». Але пасля першых-жа прадстаўленняў яму прышлося адмовіцца ад далейшага паказу найдалага спектакля. Тэатр напаткала наўдача таму, што ён вярнуўся, без дастатковай адказнасці падыйшоў да фарманяння рэпертуара, прыняўшы да настановаў заганую п'есу.

Пастаянныя клопаты аб ідэйнай чыстаце і жыццёвай праўдзе мастацкай творчасці, усведамленне свайго грамадскага абавязку, вывучэнне жыцця народа, няспелнае павышэнне майстэрства — вось што найбольш поўна выражаюць патрабавальнасць адносін мастака да свай творчасці.

Нашы кнігі і фільмы, спектаклі і сімфоніі, вершы і песні, скульптуры і карціны павінны быць дасканалымі мастацкімі творамі, якія ўслаўляюць вялікую сталінскую эпоху камуністычнага будаўніцтва.

Паспяхова ажыццяўленне гэтай задачы, у якой жыццёва зацікаўлены мільёны савецкіх людзей, патрабуе ад нашых мастакоў напружання ўсіх сваіх творчых сіл, вялікай натхнёнай працы, умения патрабавальна падыходзіць да ацэнкі сваёй работы.

Ажыццяўляючы гістарычныя рашэнні партыі, указанні таварыша Сталіна па пытаннях літаратуры і мастацтва, дзеячы савецкай культуры даб'юцца новага ўздыму мастацкай творчасці, створаць новыя высокай якасці творы.

Савецкая мастацкая інтэлігенцыя, выхаваная партыяй Леніна—Сталіна, адана народу, аддае ўсе свае сілы, усю сваю творчую энергію мірнай стваральнай працы на карысць Радзімы, у імя перамогі камунізма.

(«Правда» ад 9 студзеня 1952 г.)

Кінафестываль

У мінескім кінатэатры «Перамога» з 10-га па 16-е студзеня праходзіць кінафестываль, прысвечаны Германскай дэмакратычнай рэспубліцы. За час фестываля будуць паказаны фільмы: «Пяндзі і дзед нероўдарна», «Карычневая паўдніца», «Совет багоў», «Гісторыя адной сям'і» і інш.

У фале кінатэатра арганізавана фота-

выстаўка, якая адлюстроўвае гаспадарчае і культурнае жыццё дэмакратычнай Германіі.

Перад пачаткам сеансаў члены Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў чытаюць лекцыі аб развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, культуры і мастацтва ў Германскай дэмакратычнай рэспубліцы.

Таварышу
МАЛЕНКОВУ
Георгію
Максіміліянавічу

Цэнтральны Камітэт Усесаюзнай Камуністычнай партыі (большэвікоў) і Совет Міністраў Саюза ССР горача вітаюць Вас, вернага вучня Леніна і саратніка таварыша Сталіна, выдатнага дзеяча Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, у дзень Вашага пяцідзясяцігоддзя.

Усё Ваша свядомае жыццё прысвечана вялікай справе партыі Леніна—Сталіна, барацьбе за перамогу камунізма.

Верны сын савецкага народа, Вы сваёй дзейнасцю паказваеце натхняючы прыклад служэння народу, з чэсцю выконваючы задачы, якія ставіла перад Вамі Камуністычная партыя.

Выконваючы адказнейшыя даручэнні на ўсіх пастах партыйнай і дзяржаўнай дзейнасці, Вы, як стойкі паслядоўнік нашых вялікіх настаўнікаў Леніна і Сталіна, з уласцівай Вам энергіяй і мужнасцю кавалі перамогу нашай Радзімы ў Вялікай Айчыннай вайне над ворагамі чалавецтва.

Жадаем Вам, наш друг і таварыш, дарагі Георгію Максіміліянавічу, многіх год здароўя і далейшай плённай работы на карысць нашай вялікай сацыялістычнай Радзімы, на карысць камунізма.

Цэнтральны Камітэт
ВКП(б)

Совет Міністраў
Саюза ССР

У К А З

Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Аб узнагароджанні таварыша Маленкова Г. М. орденам Леніна

У сувязі з 50-годдзем з дня нараджэння сакратара ЦК ВКП(б) і намесніка Старшыні Савета Міністраў Саюза ССР тав. Маленкова Г. М. і прымаючы пад увагу яго выдатныя заслугі перад Камуністычнай партыяй і савецкім народам, узнагародзіць таварыша Маленкова Георгія Максіміліянавіча ордэнам Леніна.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Н. ШВЕРНИК.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР А. ГОРКІН.

Масква, Крэмль.
7 студзеня 1952 г.

Першая старонка.

ПРЫВІТАННЕ ЦК ВКП(б) І СОВЕТА МІНІСТРАУ СІАУЗА ССР ТАВАРЫШУ МАЛЕНКОВУ ГЕОРГІЮ МАКСІМІЛІЯНАВІЧУ.

Перадавы. — Аб патрабавальнасці ў мастацкай творчасці.

П. Кавалёў. — Работу творчых секцый — на ўзроўню адказных задач.

Выбары прэзідэнта Акадэміі навук БССР.

Другая старонка.

Ул. Карнаў. — Умова творчага росту.

Б. Бур'ян. — Удалы пачатак.

А. Зарыцкі. — Нараджэнне сына (верш).

Трэцяя старонка.

ТЭАТРУ ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА — 25 ГОД.
М. Міцкевіч. — Беларуская драматургія на нашай сцэне; І. Дорскі. — Тэатр і глядач; А. Скібнеўскі. — Моладзь — наша будучыня; Ц. Сяргейчык. — Савецкая класіка — крыніца ўзбагачэння майстэрства.

Чацвертая старонка.

М. Лынькоў. — У дэмакратычнай Польшчы.

Г. Цітовіч. — Гродзенскія кампазітары.

Абмеркаванне выстаўкі.

В. Чаргейка. — Лепшая хата-чытальня.

Работу творчых секцый — на ўзровень адказных задач

«Рухацца наперад, — пісаў А. Фадзееў, — можна толькі тады, калі яна бачым уласныя недахопы. Таму ў нашым літаратурным асяроддзі павінна быць крытыка і самакрытыка. Лепш скажаць чалавеку праўду аб яго недахопах, і тады ён улічыць іх і будзе расці, чым змаўчаць аб іх. Тады ён захапіцца. Абыватальчыня не была прынята ў асяроддзі нашых вялікіх бацькоў і дзядоў, яны гаварылі адін аднаму праўду проста ў вочы. Мы павінны вучыцца ў іх гэтым праўдлівым адносінам да творчасці, крытыкаваць не «наогула», а ў святле вялікіх савецка-гістарычных задач, якія ставіць перад намі».

Разгортваючы крытыку і самакрытыку ў нашым асяроддзі, прынцыпова ставіцца да творчасці заклікаюць нас творчыя секцыі, якія з'яўляюцца важнейшай формай творчай працы ў Саюзе савецкіх пісьменнікаў і якія павінны аб'ядноўваць літаратуру ўсіх жанраў мастацкай літаратуры.

На вялікі жаль, як гэта недарэчна ўказвалася ў друку, творчыя секцыі ў Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР працуюць яшчэ дрэнна, яны не сталі пачаць, што важнейшай грамадскай формай творчай працы, сапраўднай лабараторыяй для пісьменнікаў, дзе сумленна і праўдліва ідзе гаворка аб творчасці, дзе ёсць большэвіцкая, ачытная крытыка і самакрытыка. І самае крыўднае гэта тое, што значна колькасць старых пісьменнікаў не прымае актыўнага ўдзелу ў рабоце творчых секцый.

Сур'ёзныя недахопы ў рабоце творчых секцый праўдліва і ў тым, што складзеныя і зацверджаныя планы работы секцый не выконваюцца. Так, секцыя драматургіі (старшыня бюро В. Вітка) з шэрагу намераных для абмеркавання пытанняў у чэрвені квартале 1951 года абмеркавала толькі два. Секцыя паэзіі (старшыня бюро К. Кірэнка) пачынала ў снежні абмеркаваць творы савецкіх паэтаў аб вялікіх будоўлях камунізма. Быў вызначаны дэкладчык А. Вязьмін і адказны за сходы секцыі А. Русецкі. А сходы, цікавага абмеркавання важнага пытання так і не адбыліся.

Недахопаў арганізацыйнага парадку многа і ў секцыі прозы (старшыня бюро І. Грамовіч), якая зусім асабліва сваю работу ў апошні час, і ў секцыі рускай літаратуры (старшыня бюро П. Гарулёў), дзе менш за ўсё на сходах вырашаюцца творчыя пытанні, дзе сходы дрэнна рыхтуюцца, і ў секцыі дзіцячай літаратуры (старшыня бюро А. Якімовіч), дзе зусім мала абмяркоўваецца новых твораў для дзяцей, у той час як колькасць гэтых твораў значна павялічылася.

Трэба прызначыць, што прэзідыум ССР БССР зусім недастаткова займаецца справай наладжвання работы творчых секцый і непатрабавальна ставіцца да кіраўнікоў секцый, якія выбраны членамі сваіх секцый і абавязаны добрасумленна выконваць гэтую вялікую грамадскую работу.

Надаўна сакратарыятам ССР БССР зацверджана «Палажэнне аб творчых секцыях», якое павінна садзейнічаць розуму палепшэнню гэтай важнейшай грамадскай формы творчай працы, лабараторыі прафесіянальнага разгляду творчасці нашых пісьменнікаў, сродку для разгорт-

вання ў нашым асяроддзі крытыкі і самакрытыкі.

У «Палажэнні» вызначаны такія пытанні, як «Састаў творчых секцый», «Асноўныя задачы творчых секцый» і «Структура секцый і форма іх работы».

З усяй сілай падкрэсліваецца, што асноўнае прызначэнне секцый — аб'ядноўваць пісьменнікаў для сумеснай барацьбы за павышэнне ідэйна-палітычнага ўзроўню самай перадавой і свеце савецкай літаратуры, за ўзбагачэнне яе праўдлівамі, высокай якасці і дасканалымі па мастацкай форме творами».

Каб паспяхова выконваць гэтую задачу, секцыі павінны арганізоўваць абмеркаванне новых твораў як у рукапісах, так і пасля выхду з друку, наладжваць свабодныя дэбаты, субсідэванні і даклады па найбольш важных праблемах авалодвання метадам сацыялістычнага рэалізму.

Вельмі важным у рабоце творчых секцый з'яўляецца цвёрды арганізацыйны творчых камандзіровак пісьменнікаў на будоўлі, на фабрыкі і заводы, у калгасы і саўгасы, у навуковыя ўстанова і лабараторыі, асабліва ўвагу, як указваецца ў «Палажэнні», секцыі павінны аддаваць вывучэнню творчай актыўнасці пісьменнікаў — членаў секцый — і аказваць ім усялякую творчую дапамогу.

«Палажэнне» вызначае і рад іншых задач штодзённай практычнай работы секцый, падкрэслівае, што «непасрэднае кіраўніцтва кожнай творчай секцыяй ажыццяўляе бюро секцыі, выбранае закрытым тайным галасаваннем на агульным сходзе членаў секцыі, тэрмінам на адзін год».

Безумоўна гэта ўзімае аўтарытэт бюро секцыі і дасць магчымасць абраць кіраўніком творчых секцый самых здольных літаратараў, людзей, якія змогуць умела арганізаваць працу секцыі, выкалікаць да яе дзейнасці цікавасць усяй пісьменніцкай арганізацыі.

Пытанні работы творчых секцый павінны ставіць у цэнтры ўвагі прэзідыума ССР БССР і партыйнай арганізацыі Саюза, якія абавязаны цікавіцца планамі іх работы, дапамагаць кіраўнікам секцый як найшвейшай і зместоўнай праводзіць усю сваю работу.

Але галоўным і рашучым для работы ўсіх секцый павінна быць самае шырокае разгортванне крытыкі і самакрытыкі на аснове разгляду канкрэтных твораў, мабільнасці літаратараў (а ў нас большасць з іх — малаліты) на павышэнне прафесіянальнага майстэрства. Секцыі заклікаюць дапамагаць кожнаму пісьменніку глыбей і паўней паказаць гераічную працу савецкіх людзей, усё тое, чым жыве наш вялікі савецкі народ.

Пачэсны абавязак кожнага савецкага пісьменніка — ва ўвесь рост паказваць вобраз савецкага чалавека, яго працоўныя подзвігі, яго смелую навацёрскую думку ва ўсіх галінах жыцця, яго мру астаёчае мір на зямлі, пабудоваць камунізм. Партыя, народ, вялікі Сталін чакаюць ад усіх нас, савецкіх пісьменнікаў, новых твораў, пракрытых духам сучаснасці, асветленых вялікім вучэннем марксізма-ленінізма.

П. КАВАЛЁВ,
адказны сакратар праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР.

Выбары прэзідэнта Акадэміі навук БССР

5 студзеня адбыўся агульны сход праўдзельных членаў Акадэміі навук БССР, прысвечаны выбарам прэзідэнта.

Актыўнаму сходу, віцэ-прэзідэнт АН БССР І. С. Луцініч прапанаваў абраць прэзідэнтам Акадэміі навук ідэнага вучо-нага-батуніка, доктара біялагічных навук, праўдзельнага члена АН БССР прафесара Васіля Феафілавіча Купрэвіча.

Тав. Луцініч адзначыў, што навуковыя працы В. Ф. Купрэвіча маюць вялікае прыкладнае значэнне ў пераўтварэнні прыроды і павышэнні ўраджайнасці. Сваёй навуковай дзейнасцю тав. Купрэвіч прадаўжае выдатныя традыцыі слаўных рускіх вучоных Тіміразава і Камарова.

Тав. Купрэвіч нарадзіўся ў 1897 годзе ў сям'і селяніна ў вёсцы Каленкі Смалявіцкага раёна Мінскай вобласці, беларус, член ВКП(б) з 1945 года.

Сваю працоўную дзейнасць тав. Купрэвіч пачаў у Беларусі педзагомам. Пасля заканчэння асіпірантуры ў 1934 годзе ён працаваў старшым навуковым супрацоўнікам Інстытута біялогіі Акадэміі навук БССР. Апошнія трынаццаць год В. Ф. Купрэвіч працаваў у Ленінградзе ў Батанічным інстытуте АН СССР спачатку старшым навуковым супрацоўнікам, загадчыкам лабараторыі, а потым дырэктарам гэтага інстытута.

Умела спалучаючы разнастайную навуковую работу з грамадска-палітычнай дзейнасцю, тав. Купрэвіч напісаў 56 на-

вуковых работ, важнейшай з якіх з'яўляецца апублікаваная ў 1947 годзе мапа графія «Фізіялогія хворай расліны».

Тав. Купрэвіч з'яўляецца актыўным змагаюцца за ўсталяванне савецкай улады. У 1917 годзе ён, будучы матросам Балтыйскага флота, удзельнічаў у штурме Зімовага Палаца.

Вылучэнне В. Ф. Купрэвіча на пост прэзідэнта АН БССР падтрымалі ў сваіх выступленнях праўдзельныя члены Акадэміі Якуб Колас, Кандрат Крапіва, Т. Н. Годнеў, В. І. Шампель, Н. Ф. Ярмаленка, А. Р. Жэбрак.

Характарызуючы навуковую і грамадскую дзейнасць В. Ф. Купрэвіча, акадэмік Якуб Колас заявіў:

— Вылучаючы на пост прэзідэнта доктара біялагічных навук, прафесара В. Ф. Купрэвіча, мы ўлічваем яго працяглую працоўную і навукова-даследчую работу ў Беларусі. Васіль Феафілавіч вучыўся прыроднага ўмовы Беларусі, апублікаваў цэлы рад навуковых работ у гэтай галіне. У яго асобе мы маем вядомага вучо-нага ў галіне біялогіі. Дазволяе выказаць упэўненасць, што Васіль Феафілавіч будзе настольна і сумленна выконваць важныя і адказныя абавязкі прэзідэнта Акадэміі навук Беларускай ССР.

Агульным сходам тайным галасаваннем аднагалосна абраў праўдзельнага члена Акадэміі навук БССР, доктара біялагічных навук, прафесара В. Ф. Купрэвіча прэзідэнтам Акадэміі навук БССР.

Важнейшая тема нашей литературы

1. Умова творчага росту

У канцы мінулага года рабочыя, інжынеры і тэхнікі будаўнічага трэста № 2 «Галоўмонтажбуд» праз газету «Мінская праўда» звярнуліся з пачаткам да беларускіх пісьменнікаў і работнікаў мастацтва.

Ул. КАРПАЎ

Фанеры пафарбаваны чамаданчык з вільчым замком, а ў Антоса — палатняны рукавік, — і рушылі следам за патаўпам да выхду ў горад...

— Дзе тут у вас трактарны завод? — запытаў Васіль у першага сустрэчанага.

— У нас у Мінску няма такога, — без хістаган адказаў прахожы, — а там, за горадам, чуў я, будзе. Ці, галубок, проста па Магілёўскай шашы, а кіламетраў праз пяць зноў спытаеш...

— А вось пачатак «Цеплага дыхання» М. Паслядовіча:

«Толькі над вечар Сямён Бярозка, распітваючы ледь не кожную сустрэчанага, дабраўра да сваёй маты. У ватніку з непамята дагімі рукавамі, а пяцікім мяшчом за спіной, ён вельмі стаміўся, пакуль апынуўся ад шырокіх дрэўляных варот.

— Дзе тут аўтазавод? — спытаўся Сямён, выпіраючы рукамко пот з ватніку.

Натуральна, што аднолькавы падыход да тэмы прыводзіў пісьменнікаў і да наступных супадзенняў.

Васковія хлопцы і дзяўчаты пачыналі з падрослага ауму па сямі, па вёсцы, «па высковажыцца, так любому іх сэрцу» *). Васіль Гурба зысанае ў першую ноч надаў ад завострай брані «за думкамі і марамі аб далейш, дарогі сэрцу месца».

У яго душы доўга жыў «смуток па роднаму дому». Марышчы Пятнёвай — адной з гераінь апошняга «Зарава над лясам» В. Лютаявай, — «да саёз хончца ў сэрцу вёсцы». Яе сяброўкі Зосі Малінок «тут усё было нязвыклае і не грэла» і г. д.

Затым ішла вучоба на заводах Алтая, Стаўліградзе, Харкаве, зварот на свой завод. Першая самастойная змена — сам-на-сам з непаслухмяным станком. Наўдачы. Аналізі. Дружба. Бахатне. Чуйная палка і дапамога кіраўнікоў. Наступнае пазнанне тэмніц прафесіі. Радасць пераадолення цяжкасцей. І, нарэшце, вынаходства, першае, нарэшце, але шчытабаючае.

Зразумела, што прынятае пісьменнікамі схема, калі-б яна была ўзята як асобная сюжэтная лінія твора, не выклікала-б асаблівага парачання, бо нападзенне яе магло быць разнастайным. Але, нам здаецца, што якая гэтага схема і не да пачынае меса старым кадрам рабочым на заводах, якія будуюцца, і ў цэхах, якія ўжо працуюць. Нём іх і не было ў нашай рэспубліцы. І сапраўды, у паміжнёных асяродках яны амаль не сустрачае стараго ці новага сталага радовага высокакваліфікаванага рабочага.

Таму, пасунерак воль аўтару, іх творы апаваджаюць не аб станаўленні і саўвонных сферах новага пабудавання рабочага класа, а пераважна аб найбольш запамінальным і паражэнні. Гэта, вядома, не аднавадае сапраўднасці.

На-другое, гэтая схема выклікае парачанне і таму, што рост героя спыняецца там і тым, калі ён атрымлівае ўсе магчымыя магасці для росту, спыняецца недзе на першым акрыжы, хоць наперадзе замячалася самае шчылае — творчасць, г. зн. тое, што з'яўляецца адметнай сутнасцю нашага часу.

Асабліва ад гэтага церпіць уваголе іскравы апошні В. Лютаявай «Зарава над лясам».

Вельмі добрае велічце вытворчасці, жыцця і побыту маладых трактарназаводшчыў. В. Лютая стварыла запамінальныя вобразы юных рабочых: таленавітай і спылай дзяўчыны-токара Марышкі Пятнёвай, настойнай і ўдальнай Фрозерышчыцы Самы Старалубынай, непасрэднага і шчырага растаўчана Андрэйкі Калікова.

Проста і хорша перададзена ў апошнім атмасфера клоцатаў і чужых беражлівых адносін, якімі абкружвалі маладых рабочых кіраўнікі завода. Але аднавадаецца ў паказе станаўлення аумода жорстка адпомпеліца пісьменніцы. Стварылася ўражанне, што завод нібыта ўзяты толькі рукамі падлеткаў, што ў заводскім калектыве не было і не магло быць сваіх, галім выпрадаваных традыцый, свайго вытворчага вонту, посьбітамі якіх з'яўляліся і з'яўляюцца старыя рабочыя кадры — дэментуючае і арганізуючае ядро рабочага калектыва ўсёй панабудулі. Гэтае ўражанне ўзмацняецца самай назвай апошняга, шытакімі рэлікіамі дзюночых асоб і пазат аўтарскімі сцверджаннямі, накітаст: «Усё гэта была заводная моладзь» і г. д. У Мінску — завод аказвае ізаляваным ад мінулага краіны і ёе сучаснага. Прытулаем, не лачучы часу штурхнула пісьменніцу на тое, каб яна адважылася апошніце некатарымі старымі калектывамі (лінія Чарнілаў — Млячкі) і ўзяла ў ёе некатары персанажы, знаёмыя яшчэ з твораў А. Ма-

* А. Кулаковский, «Закалка», вид. «Советский писатель», 1950 г., стр. 14.

кароўкі ці нават кілакарціны «Пучэйка» ў жыцці».

Аб тым, што ва ўсіх гэтых творах не усім пераадолена «супраціўленне матэрыяла», сведчыць і тое, што ўсе яны маюць аслаблены сьмекат. У іх аамножы сюжэтных ліній, якія амаль не перакрываюцца, і зусім няма скарэзнага канфлікта. Сюжэтная вузла тут зваязваюцца і адразу-ж разваваюцца, або проста застаюцца перавязанымі, і дзюноце цэментуюцца толькі тым, што адваваецца наволагоднай падзеі — будаўніцтва і станаўлення заводаў.

Усё гэта дае падставу сказаць, што, адмырваючы пэўную гісторыка-літаратурную ролю, пасляважыны творы аб рабочым класе не могуць ужо цьер поўнасьцю задаволіць чытача. Яны спынялі толькі на поступках да вялікай тэмы аб нашым рабочым класе. Таму здаецца, што высунулі ў сваім пісьме будаўнічы Мінска, — даць творы, «які-б абагулялі пераважыны вопыт лепшых будаўнікоў, асобных майстроў будаўнікоў, раскормі-б іх высюкі маральныя і дзюночыя якасці, вучылі-б нас новаму, патхналі-б на працоўныя пазыткі ў імя пачына і росквіту нашай любімай Радзімы».

— Усё яшчэ часае свайго глыбокага вырашана.

Знамянальна, што, пішучы паведае сваёй апавесці кінасценарый, А. Кулакоўскі разам з П. Васілеўскім пачыналі цьер патронеюм іцыйна палыбіць твор і развіць яго. Аўтары павалі свайго героя Васіля Гурбу далей, даўшы яму магчымасьць правіць сабе, вырасіць ў наватара, стаць на чале меса. Свайго героя яны абкружылі новымі далатковымі персанажамі і шырока паказалі братнюю дапамогу рабочых Стаўліградскага трактарнага завода маладому калектыву беларускага завода-папеленіца.

Барысба за рабочую тэматыку мае на г. д. не толькі барацьбу да кнігі па «вытворчому» таму. Гэта ў той-жа час барацьба з адстаганнем літаратуры ад жыцця вонту, барацьба за глыбокае і праўдывае адлюстраванне рэчаіснасці, за далейшае авалодаванне метадам сацыялістычнага рэалізму.

Вядома не будзе перабольшаннем сцверджанне, што ўсакі твор шырокіх ахонаў, калі ён прысвечаны сучаснасці, у той ці іншай ступені павінен з'яўляцца і твора пра рабочы клас. Бо сапраўды, як магло ўзвядзі цяперашняе палітычнае, гаспадарчае, культурнае жыццё нашай краіны без увазду ў ім творчы індустрыяльнага прагрэса краіны? Як магло пісаць пра прагрэс, які будзе камунізм, абагуляючы яго вонту і дасягненні і не гаварыць пра галоўную рухуючую сілу, што ператварае жыццё, — пра авангард варад і яго крысць?

На жал, некаторым пісьменнікам бракуе таго саітэтычнага погляду на жыццё. Асабліва выразна гэта праявілася ў творах аб партызанскай барацьбе беларускага народа супраць гітлераўскіх захопнік. Тут (за выключеннем невадзіка колькасці твораў і, у прыватнасці, М. Ланькова і А. Стахоніца) мы не знаходзем рабочых-партызан, рабочых-падпольшчыкаў і да т. п. У выніку, сцверджваючы ўсеаарнасьць партызанскай барацьбы, але не падаючы прадстаўнікоў рабочага класа, пісьменнікі абектыўна парупаюць жыццёвую праўду.

У гэтым-жа аспекце хадзела-б прыгадаць і «Узнятую цаліну» М. Шахахава — твор аб тым, як сацыялізм прышоў у вёску. Але, маючы сацыялістычнае пераўтварэнне вёскі, М. Шахаў разам з гэтым стварыў і выдатны вобраз пасланца рабочага класа, што стаў душою, воляй і роумам гэтага пераўтварэння. І, зразумела, дзюночы гэтаму агучыма карына пад паром Шахахава павала жыццёвую паўнацэтнасць.

Вос часу барацьба за рабочую тэматыку ў шырокім сэнсе слова мае ў беларускай літаратуры аслабленне і прымыповае значэнне і выніае, апача ўсёго, з саміх патрб далейшага росту і развіцця нашай літаратуры.

У той-жа час треба адзначыць, што жыццё, побат і стравы рабочага класа ўсё больш і больш пачынаюць браць увагу беларускіх пісьменнікаў, і гэта з'яўляецца ўмоявай будучага ўдому ўсёй беларускай літаратуры. Над і-бесай аб рабочых і інжынера-тэхнічных работніках трактарнага завода працуюе К. Браўна. Па матэрыялу жыцця і працы рабочага калектыва Мінскага вельсіднага завода ў найбольш адкачы для яго час — калі завод асей-ваў вытворчасць матэрыялаў — піла апавесці І. Грамовіч. Закачанае праду буд пажай аб Мінску і яго праслаўленых будаўніках А. Вялюгіч. Новыя раманы, прысвечаныя паказу працоўных паддому і індустрыяльных рабочых, так і слаўных механізатараў калектыва палзу, пішучы Т. Хадкевіч, М. Калачоў і другія. Таму хоцьча ад усяго сарца пажадаць ім вялікіх творчых поспехаў, крытычнага асаваення творага вопыту іх палароднікаў і пайна-вай вучобы ў лепшых рускіх савецкіх пісьменнікаў.

Выразна акрэслены і таму слаба запамінаюцца. Есьч таксама асобныя кібы ў мове.

Аўтар рамана І. Мележ расказаў аб сваёй прыклад над творам і палякаваў прысутным за крытыку і заваўні.

Абмеркаванне кнігі І. Мележа таксама адваляю ў Беларусі дзяржаўнае ўні-версітэце імя В. І. Леніна і ў 23 сярэдняй школе г. Мінска.

Аляксей ЗАРЫЦКІ

Нараджэнне сына

Сустракае новага сына, А мая кабета нарадзіла сына. Не паспел ў лютку хлопчыка пакласці. Першы крык яго не сціх, А ў гэты час: Бюць куранты: — 3 Новым годам! — 3 Новым годам! — Родная Машка вітае нас. Надыходзіць роздуму хвіліна — Як мы год запішам нараджэнне сына?

Год мінулы — слаўным годам быў, Ен змяло за сонейка ярчай Раднем камунізма азаруў, — Год гатыха не ведаў свет яшчэ.

Але непахісны ёсць закон у нас: Кожны новы год слаўнейшым за рашэйшы. Ранака наш час,е, Маладзее яшчэ, — Будзь-жа, сьне, годам маладзёшым.

Колькі новых далаў і ясонот Ты пазнаеш за гэты год Ты пазнаеш і габыш, Недакладнасць ты бацькам прабачыш.

Да стагоддзя з дня смерці Н. В. Гоголя

Мінск

Беларускія рэспубліканскія Таварыства па пашырэнню палітычных і навуковых ведаў разгарнула вялікую падрыхтоўку да стагоддзя з дня смерці Н. В. Гоголя. У абласны і раённы аддзяленні Таварыства накіраваны метадычны ўказанні і станаграма лекцыі аб жыцці і творчасці вялікага пісьменніка. Цыкл публічных лекцыяў аб творчасці Н. В. Гоголя будзе працягнута ў Акруговым Доме афішэраў. У лютым месяцы таварыства выпусае масівам тыражом дзве брашуры: «Гоголеўскія традыцыі ў беларускай літаратуры» і «Гоголь і наша сучаснасць».

Мінская абласная бібліятэка імя А. С. Пушкіна рыхтуе кніжныя выстаўкі, прысвечаныя жыццю і літаратурнай дзейнасці Н. В. Гоголя. Камплектуецца 20 бібліятэкарскіх і раённых калектываў для раённа-вобласці. Меркуеца правесці дзюадзёсны семінар загадкачых раённых і сельскіх бібліятэкар, на якім будзе прагчытан рад дэкладаў аб вялікім пісьменніку.

Бабруйс

Удзельнікі драматычнага гуртка Бабруйскага вузавога чыгуначнага клуба імя Ф. Э. Дзержынскага прыступілі да падрыхтоўкі п'есы «Жаніцца», а таксама разваваючы ўрыўкі з твораў «Тарас Бульба» і «Мёртвая душа». Вечары па гэтай праграме абдуцця ў Жлобінскім чыгуначным клубе, на чыгуначнай станцыі «Чырвоны бераг» і на станцыях Раборскаўскай веткі.

Абласны Дом народнай творчасці прыступіў да падрыхтоўкі тэматычных вечароў з п'ес Н. В. Гоголя. На абласным семінары загадкачых хат-чытален, сельскіх і калгасных клубаў, які ўдзельна адбыўся, абмеркавана тэматыка гоголеўскіх чытаньняў у калгасе. Для кіраўнікоў гурткаў мастацкай самадзейнасці фарабк, заводаў і прамысловых арцелей горада прагчытана лекцыя на тэму «Драматыгія Гоголя».

Віцебск

Дзюночы рыхтуецца да стагоддзя з дня смерці Н. В. Гоголя калектывы выкладчыкаў і студэнтаў Віцебскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя С. М. Кірава. Адабудзена студэнцкая канферэнцыя, прысвечаная творчасці вялікага пісьменніка. Рыхтуецца спецыяльны нумар студэнцкага літаратурна-мастацкага часопіса. Інстытутская бібліятэка арганізуюча вялікую выстаўку аб жыцці і творчасці пісьменніка.

Цікаую праграму пакажа студэнцкая мастацкая самадзейнасць. Драмуурткою разваваючы ўрыўкі з п'есы «Рэвізор». Удзельнікі гуртка мастацкага чытання вынаючае ўрыўкі з твораў Н. В. Гоголя. Перад працоўнымі горада выступіць выкладчыкі інстытута з дэкладамі аб жыцці і творчасці вялікага мастака слова.

Гомель

Заводская бібліятэка, Штодзённая тут бынае 120 — 130 чытачоў з ліку рабочых, інжынера-тэхнічных работнікаў і служачых завода «Гомсельмаш». Асабліва вялікі попыт прад'яўляючы чытачы на творы Н. В. Гоголя.

Работнікі заводскай бібліятэкі сумесна з культурна-масавай камісіяй заўкома распрацавалі мерапрыемствы па ўшанаванню памыці прадзедна. Ва ўсіх цэхах завода будучь правядзена аглядны твораў Н. В. Гоголя, дэклады аб яго жыцці і творчасці. Таварыства выкладчыкаў імя Каммунараў імя В. І. Леніна і ў 23 сярэдняй школе г. Мінска.

Выраза акрэслены і таму слаба запамінаюцца. Есьч таксама асобныя кібы ў мове.

Удалы пачатак

Няма нічога дрэўнага, калі ў першай каляе пачае падчас традыцыйнае веры на дэрапананна, педаскаляцца. Але калі чытач бачыць, што аўтар адольны вобвадна ўспрымаць сучасную рэчаіснасьць, адольны звайсці аднаведна гэтаму ўспрымаючы сапраўды сваім назіранням сапраўды палітычнае абагуляненне, — тады чытач шчыра прывітае маладога паэта.

Кніга «Наш дзень» — сведчанне таго, што яе аўтар Аляксей Пысіч належыць да ліку сапраўды таленавітых паэтаў. Чытальні зборніка ўбагачае новымі ўдзельнямі нават пра самыя звычайныя рэчы і падзеі.

Пасеі, напрыклад, вершы А. Пысіча пра дзядзю.

Знавалася-б, маладога паэта вобважова спакусаць традыцыйнае калыханна ці рытарычнае разважэнне. Аднак, прагчыташы такія вершы, як «Наварост», «Медаль», «Хлопчык дрэўца садзіў», «Май дачушчык тры гады», бачым поўнае самастойнасць паэтычнага вырашана, яког дае А. Пысіч зваёмым тэмам.

Усё наварост для дзюночы: Тая кашуля, што маці Шыла па форме марской, Белай абносіць каймой... Снежка, што выведзе з дому На шлях — покуль што незнаёмы...

Далі, якія ён прайдзе, Доля, якую ён знойдзе, У нашай вялікай Радзіме.

Нават уласнае імя, Каторым яго назвалі, У ЗАГСе наварост запісалі...

Трапіна і дарэчы паст напомяніў ўсім выдумоу дэталі: у ЗАГСе і сапраўды запісаць імя дзюночы «наварост» — імя, імя па бацьку і прамішч!

А якія цікавыя і змястоўныя назіранні паэта за першымі самастойнымі чытанымі дзюночы! Так, ён апавадае аб тым, што хлопчык напярэці «на хвілінку» бацькоўскай медаль, атрыманна за адому ў баю і за дэбеліць у працы.

Хлопчук у гэты мір падрас ад шкасця, Медаль ля сэрца патрымаў — І аддае.

У маленстве ён прымераў славу бацькі, Каб дарасці ў справах да яе.

Верш створаны на вельмі праўдывых і мастацкіх пераважках назіранняў. Паддзюночы тучыць просьба хлопчыка: «Хочу на хвілінку патрымаць мае дай».

А ўзрў патрымаць — паднеце да сарца. І чытач нібы бачыць перад сабой гэтую сцянку, напоўненую вялікім іцыйным сэнсам, сэнсам, які ўдала выказаны паэтам у двух зважлівых радках верша.

Задумана і проста паказана такая зыч, чайная зана, як пасадка дрэў (верш «Хлопчык дрэўца садзіў»). Хлопчык пасадзіў дрэўца і адвадчае паэт, — скрышчу стала прыгажэй на свеце. Любоўная адносінна да дзюночы не прыводаць А. Пысіча да саадзювавай саітэтычнасці. У гэтым вершы за простым фактам хадзача не зыччайнае адрашце «авауга» добрых паводні, а суб'юна адвадча свядомага ўчынка школыніка, які вырадце пераўтваралісям зямлі.

Уменне воль так проста, бадай, назват непрыкметна перайці ад малаго да вялікага, раскорміць у будучыні з'янае яе іцыйна сэнсе уацтва А. Пысічу і робіць вершы пра кірыі імяніны і прачыным гераізм савецкіх дзюночы. У «Зважлівых ўдзельня», у «Наварост», у «Праўда», у «Плотах» і многіх іншых вершах малады паэт радуче чытача назваіць сваіх назіранняў, янасьці іцыйнай задумі і вырашанаце яе слаўнага ўвасаблення. Так, каб усавіць радасць знавааслаа, А. Пысіч авартаецца да стараго вобраза — да сонца:

Навааслае у суседкі — І людзей прышло нямала. З імі ў гэці, ці то ў свеці, Сона ў хату завітала.

Такое сустракалася і ў вершах іншых аўтараў. А вось далей ідзе волае: Гаспадыня журыць вочы, І з усмешкай да свіяла: — Да змяякай неахоча, А тут, бач, як засвіцела!

Наўрад ці падобныя радкі не абудучы ў чытача ўспамінаў пра дзюночы часы вайны, калі ў спыленых слах чалавек туліўся ў амяянаках, а ў іх і сонца быццам не хадзела заглянуць; наўрад ці чытач стрымае хваляючую радасць за наша сапраўды сонечнае жыццё сёння. Такого ўдзельня на чытача А. Пысіч дасягае ў

Аляксей Пысіч. «Наш дзень», вершы. Дзяржаўнае выдасцтва БССР, 1951 г. Стар. 96. Рэдактар А. Кучар.

Сустрэча пісьменнікаў і кампазітараў са школьнікамі

Весела і радасна школьнікі Мінска правалі аімовыя канікулы.

Вучні сустраілі ў мінскай бібліятэцы імя Н. Астроўскага з пісьменнікамі П. Кавалёвым, В. Віткам і А. Якімонічам, якія знаёмлілі прысутных з дасягненямі беларускай літаратуры за мінулы год і расказвалі, над чым будучь працаваць пісьменнікі Беларусі ў 1952 годзе.

У дні канікулаў у Палатцы піянераў бйф зроблены дэклад на тэму «Беларускія паэты аб вялікіх будоўлях камунізма».

Тут таксама адваляса сустраіць семікаляў горада з беларускімі кампазітараў Я. Шкюнікім і П. Паддэкаравым, якія расказвалі аб сваіх творчых планах. Артысты беларускага Камітэта радыёінфармацыі пра Совеце Міністраў БССР выказалі муі змычны творы Я. Шкюнікага і П. Паддэкарава.

Чытачы аб раманах „Мінскі напрамак“

На занятках бібліятэчнага гуртка, які прадуе пры гэтаму імя А. М. Горькага, адваляса абмеркаванне першай кнігі І. Мележа — «Мінскі напрамак». Кніга выклікала вялікую зацікаўленасць у чытачоў. У абмеркаванні прынялі ўдзел: інжынер Міністэрства грамадзянскага жыллёва-будаўнічага тав. Рабочы, аграром Міністэрства сельскай гаспадаркі тав. Рабін-

кіна, супрацоўнік Міністэрства мясцовай прамысловасці тав. Зынькоўскі і другія. Усе выступаюшы адзначалі, што твор напісаны на іцыйным фактычным матэрыяле, правільна адлюстраванае падзеі і чытаецца з вельмі цікаваасцю. Разам з тым чытачы зрабілі асобныя заваўні. Адзначалася, што ў раманае выведзена вялікая колькасць дзюночых асоб, але не ўсе яны

выразна акрэслены і таму слаба запамінаюцца. Есьч таксама асобныя кібы ў мове.

дапамогай простых, аэвалюцыйных паэтычных сродкаў (у вершы «Навааслае ў вёску і радку»). Калісьці А. Чахаў апавадае, што «скаротасць — сестра таленту». Трэ адчуць належнае маюгадлоу паэту: ён і пачаўшы ўспрымаць маюгадлоу паэтычнае выразаць перададчы вялікі змест.

Новыя камуністычныя рысы на ўчынах людзей прыдчытаюць творчыму ў А. Пысіча. Праўда, тое, што ім пакаваў на інаісана, — яшчэ толькі пачаток глыбокага распрадубіць залач, які ўшчыкаваць пры гэтым. Пачатак добры, ушчыкаваць, смега але ўсё-таты толькі пачатак.

Перш за ўсё кідаецца ў вочы тое, што вобраза аірачнага гераю А. Пысіча мала прысталае ў дзюночы, і праца Асабліва адваваецца гэта на вершы А. Пысіча, прысвечаныя тэме вобважовага рэабілітацыі тав. Рабінскага і тав. Рабінскага. Калі, напрыклад, такі верш як «На ўсёе тэма», з зважліва дасягненнем жэ маладзёга талента і можа лічыцца да быткам палай павая, то вершы, накітаст «Сілавое Пад Рубеан», «Падпісы прылілі нікаў жору» і «Проч, вайна, а дзюночы пабудаваны творчы самастойнасці. Дзюночы якія выказваюцца ў іх, усё было выказана ў іншых паэтаў, прычым у вершы больш змястоўных па сэнсу і больш іцыйна на форме. І гэта таму, што А. Пысіч тут кілапаўчы, мабыць, не пра тое, па каказана, раскорміць сьмекат варагоў за мід а толькі каб выказаць поўнае дзюночы паўтарыць заклікі. Вершы выдасцтва дэкламатычнымі, часам проста рабавана най праявай.

Усё самі назвы некаторых варагоў кнігі гавораць аб тым, што вобраза варагоў чалавеча паказавана А. Пысіча пераважна з боку («Гулоа», «Жалудзі», «Устады», «Бярозка», «Летаце», «Моста», і г. д.). А гэта, вядома, гоня стрымацца з чытачом твар у твар, змястоўна адвадча. Так, напрыклад, сустракаецца адвадча чытача у адвадчым вершы А. Пысіча. Кітач-агітатар разам са сваімі слухачамі:

— Лес сігоня разам півараў; А, паслухаўшы, магі-б паверыць; Шмат яшчэ дзе хлопца пабываў; Быццам быў ён сёння у Караі, У Кім Ір Сена і ў яго салдат, І на той пэкальнай паралелі...

З боку тэхнік верш «Агітатар» зваіча слабеіць, чым сьмекат, «Бярозка». У ім ёсьч недакладныя фразы, пільнаўрачаны і дэмагогічныя рыфмы, адзікі інтэрытэ. Завоце іцыйна жыць, шыкаўні і натхненні агітатар партыі. У «Бярозка» — вершы больш галдыкі — рэспірацыя так «іцыйна» факт: ад адной бароам нараджэння маладых маладых бароам.

Сустракаюцца ў імя прыклады адвадча караінацыя словам. Так, у варагоў стрымае перша «Майстэрства» А. Пысіча пільнае параўнанне на параўнанне, што апама па сабе з'яўляецца атмастасці і авалічана сэнсе:

Я быццам тоікяя галікі, Калі пакласці іх пад шкло, Лягілі ружоўныя пражалкі, Нібы жывое што (?) лягло...

Паэт часам зваіраецца да сдэітэчкі штатмаў:

А юнаку — пражэкт

ТЭАТРУ імя ЯКУБА КОЛАСА — 25 ГОД

Беларускі дзяржаўны тэатр імя Якуба Коласа адзначае сваё дваццаціпяцігоддзе. За пяціма тэатра вялікі шлях барацьбы за мастацтва, нацыянальнае па форме і сацыялістычнае па зместу.

Тэатр заўсёды трымаў і трымае арганічную сувязь з сучаснай драматургіяй. Таму значная колькасць новых твораў знайшла сваё месца ў яго рэпертуары. Сваім нараджэннем абавязаны тэатру многія п'есы беларускіх драматургаў.

Тэатр заваяваў навагу і любоў гледача. Гэта абавязвае яго ставіцца да сваіх недахопаў з усёй большэвiцкай непрымірнасцю, яшчэ больш павышаць патрабавальнасць да акторскага і рэжысёрскага майстэрства.

Тэатр і глядач

Есць такі афарызм: «Спектакль пачынае жыць тады, калі ў тэатр прыходзіць глядач». У нашы дні гэты афарызм патрабуе пэўнай папраўкі. Толькі той спектакль сапраўды нарадзіўся, які са сцены пераходзіць у жыццё. Так перайшоў у жыццё спектакль «Вялікая» па п'есе Ю. Чыгурына. Пасля прагляду п'есы ў тэатры на заводзе імя Кірава ў Віцебску адбыўся агульны сход рабочых, на якім абмяркоўвалася пытанне пра асабістае кляймо, пра персанальную адказнасць за брэк. Рабочыя ў сваіх выступленнях зазначалі: «Трэба рабіць так, як у п'есе, якую мы ўчыра бачылі». І калі ў канцы месяца на заводзе значна знізіўся працэнт браку, мы ведалі: спектакль удаўся.

Ствараць спектаклі, якія павінны дапамагаць партыі выхоўваць маладое пакаленне. Спектаклямі «Сям'я» — І. Папова, «Яе сябры» — В. Ровава, «Я хачу дамоў» — С. Міхалкова, «Іван ды Мар'я» — В. Гольдфельд, «Атэстат сталасці» — А. Гераскінай тэатр у некаторай меры задавоўлі і гэтак жа патрабаванне.

Глядач працягвае ўсё новыя і новыя патрабаванні да тэатральнага мастацтва: ён імкнецца больш пазнаць, зразумець, ён хоча ведаць пра мінулае, каб лепш зразумець і любіць сучаснае. Таму тэатр стварае лепшыя творы рускай класікі. «Лес» А. Астроўскага, «Вяселле Крэчынскага» А. Сухавы-Кабаліна, «Тры састры» А. Чэхава, «На дне» М. Горькага, «Жымы тру» Л. Талстога — гэтыя спектаклі, пастаўлены ў нашым тэатры, маюць вялікае выхавальнае значэнне.

Тэатр ставіць толькі тыя класічныя п'есы, якія маюць глыбокі сацыяльны сэнс. Нядаўна пастаўлена класічная п'еса народнага паэта Беларусі Янкі Купалы «Раскіданае гніздо». Гэты спектакль паказваў гледачу, як напіраліся першыя рускай рэвалюцыі беларускі народ змагаўся супраць сваіх прыгнятальнікаў.

Наш глядач хоча ведаць пра жыццё ўсёй краіны, бачыць на сцэне вобразы сваіх братоў — рускіх і украінцаў, узбекі і таджыкаў, туркменаў і грузін. І таму калектыву тэатра ставіць творы драматургіі братніх рэспублік. Так, шпрыклад, пастаўлены спектаклі «Каліныны тэй» па п'есе А. Каршэўскага і «Сям'я Алана» па п'есе Г. Мухтарова.

Цяпер наш тэатр не задавальняецца выпускам трох-чатырох п'ес у год. Ён пачаў выпускаць штогод па дзесяць новых спектакляў. Тэатр выважае ў сваю далёкія раёны вобласці. Гэта значна прыляе росту яго папулярнасці. Больш 140 спектакляў паказана ў 1951 годзе ў раённых цэнтрах Віцебшчыны і Бабруйшчыны.

Але калектыву тэатра прабу і яшчэ далей не ўсё, каб поўнасцю задавоўліць запатрабаванні гледача.

Зараз перад калектывам тэатра стаіць сур'ёзная задача — паліпаць мастацкую якасць п'ес і спектакляў. Тэатр імя Якуба Коласа, які прышоў да свайго 25-годдзя спелым творчым калектывам, зольным вырашаць складаныя мастацкія праблемы, з гэтай задачай справіцца. Гэтага патрабуюць інтарсы савецкага гледача, якому тэатр сумленна служыць на працягу 25 год і надалей будзе служыць з усёй адданасцю.

І. ДОРСКІ,

дырэктар тэатра імя Якуба Коласа.

«Чужы цень» К. Сіманова (пастаноўка А. Скібіцкага, мастак Я. Нікалаеў). У ролі Трубіцкага — П. Малчанав, Ольгі Александрэўнай — Е. Радзюцкая, Елены Сяргееўны — Е. Рапанала.

Савецкая класіка — крыніца ўзбагачэння майстэрства

Дваццаць пяць год працуе ў Віцебску тэатр імя Якуба Коласа.

Юбілейная дата — рэдкая і хвалючая для ўсёх нас паэдаў. Міжволі ўспамінаеш прайдзены тэатрны шлях, этапы яго развіцця, творчы шлях таварышаў, свай асабісты шлях і з вялікім задавальненнем адзначаеш, што гэты час для ўсёх нас быў напоўнены радаснай творчасцю.

Вялікую ролю ў развіцці творчага росту тэатра адыграла сучасная высокадэятельная савецкая п'еса. Не выпадкова, што наш тэатр першым у Беларусі паставіў цэлы рад п'ес, якія ўвайшлі ў класічны фонд савецкай драматургіі. Імкнуўся быць карысным сваюму народу, жадаючы ўдзячна адказаць сваё майстэрства на сучаснаму, бліжэй сэрцу, хвалюючым рэпертуару, тэатр заўсёды смела браўся за сучасную савецкую класіку. Спектаклі «Разлом», «Любові Іравой», «Чалавек з ружжом», «Незабыўны 1919», «Першая конная» сталі этанымі спектаклямі ў нашым тэатры. Іх высокая дэятельнасць і мастацкая якасць унікалі тэатр на новую вышыню, ілюміналі і ўдзячна адказваў акторскае майстэрства, знаходзілі гарачыя вострук у шырокіх колах грамадства.

І ўспамінаючы першы спектакль «Разлом» у 1928 годзе ў Мінску. З якім хваляваннем і адказнасцю мы атчыналі даслоўна перад пераўвоненай залай тэатра! Як агульняецца глядач на наш спектакль, што прынясе нам гэтая праца? — воль думкі.

У 1951 годзе тэатр другі раз з поспехам ажыццявіў пастаноўку «Разлом» ў новай рэдакцыі (рэжысёр М. Міцкевіч), у якой былі выраўнены памылкі 1928 года. Спектакль і зараз карыстаецца вялікім поспехам у гледача.

У «Любові Іравой» яркія вобразы былі створаны А. Ільініным (Швандэр), П. Малчанавым (Іравой), Н. Зведзачотаў (Кашкін), Е. Радзюцкай (Панова), І. Матусевічам (Чыр) і другімі.

Упершыню ў Беларусі на сцэне нашага тэатра былі створаны вобразы правядура рэвалюцыі В. І. Леніна (Малчанав) і І. В. Сталіна (Ільінін) у п'есе «Чалавек з ружжом». Ролю Шадрына з поспехам выканаў М. Зведзачотаў.

«Першая конная» ў тэатры ішла паўрады два месяцы і заваявала любоў гледача, асабліва вайнаў Савецкай Арміі.

У 1949 годзе быў пастаўлены спектакль «Незабыўны 1919» (рэжысёр А. Скібіцкі). Вобраз В. І. Леніна выдатна стварыў П. Малчанав, І. В. Сталіна — П. Зведзачотаў. Спектакль заваяваў любоў гледача. Побач са старэйшымі артыстамі ў ім вельмі добра паказала сабе тэатральная моладзь.

З вялікай радасцю і задавальненнем з'ўспамінаю працу над п'есай Якуба Коласа «У пушчах Палесся». Ірскія, жылыя вобразы, душойная вобразная народная беларуская мова далалі нам багаты матэрыял для працы. І праца гэтая прынесла нам шмат шчаслівых творчых мінут і поспех у гледача.

Мы, артысты тэатра імя Якуба Коласа, спадзяемся і верым, што нашы беларускія пісьменнікі, і ў першую чаргу наш любімы народны паэт Якуб Колас, створыць не адну савецкую беларускую класічную п'есу. З свайго боку будзем намагаться, каб наша акторскае майстэрства адравадала такім п'есам.

Ц. СЯРГЕЙЧЫК,
лаўрэат Сталінскай прэміі,
народны артыст БССР.

Творчыя сустрэчы

Калектыву тэатра імя Якуба Коласа ў юбілейныя дні праводзіць сустрэчы з гледачамі.

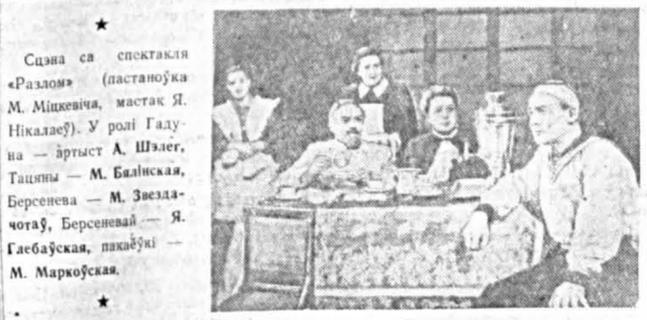
Артысты ўжо выступілі з творчымі справаздачамі перад чыгуначнікамі Віцебска, на заводзе імя Кірава, на дванаова-п'яцінавым камбінаце, у педагагічным інстытуце, на заводах «Комінтэрн» і заточных станкоў.

7 студзеня ў памяшканні тэатра адбыўся вялікі творчы вечар для моладзі горада.

Былі таксама наладжаны сустрэчы са школьнікамі.

З дакладамі аб рабоце тэатра перад праходзілі выступілі рэжысёры А. Скібіцкі, М. Міцкевіч, Л. Мазалеўская, дырэктар І. Дорскі.

Зместоўныя творчыя сустрэчы калектыва з калгаснікамі і высокай інтэлігентнай адбылі і ў раённых вобласці. На сустрэчках былі паказаны спектаклі: «Раскіданае гніздо», «Атэстат сталасці», «Плюць жаваранкі» і другія спектаклі.

Сцэна са спектакля «Разлом» (пастаноўка М. Міцкевіча, мастак Я. Нікалаеў). У ролі Галуба — артыст А. Шалег, Таціны — М. Балінская, Берсенева — М. Зведзачотаў, Берсеневай — Я. Габэўскай, пакаёўні — М. Маркоўскай.

Беларуская драматургія на нашай сцэне

Колькасць п'ес беларускіх драматургаў, пастаўленых на сцэне тэатра імя Якуба Коласа, даволі значная: Дунін-Марцінкевіч («Шинель шлахта»), Янка Купала («Паўлінка», «Прымакі», «Раскіданае гніздо»), Якуб Колас («Вайна вайне», «У пушчах Палесся»), К. Чорны («Ірышка»), п'есы К. Крапівы, П. Глебкі, Э. Самуіленка, А. Гурскага, В. Вольскага, В. Палескага, А. Кучара, Б. Губаровіча і І. Дорскага.

Вялікім укладом у рэпертуар тэатра імя Я. Коласа з'явіліся п'есы Янкі Купалы «Паўлінка» і «Раскіданае гніздо». Дзевяць асобных п'ес «Паўлінка» Янкі Сарока і Паўлінка, якія працягнулі і ўдарагу шукаюць выхду на вялікі светлы шлях разумнага іспавання, надаюць п'есе вялікі сэнс. Для Янкі Сарока і Паўлінкі зразумела, што «сідэнтным вясковата жадзе» не варыць гонасці чалавека, што чалавек павінен не толькі іспавнаць, але і жыць сапраўдным жыццём.

Прагнец Паўлінкі супраць акаляючага ае жыццё рабій геранію і ўсё п'есу значнай а'язай у беларускай драматургіі.

Вобраз Янкі Сарока ў п'есе «Паўлінка» хочацца параўнаць з вобразам Піла ў п'есе М. Горькага «Машчале». Абодва яны змагаюць колькасца абмежаванае месца, але іх значэнне, іх ідэялы выкарававаецца, сам факт актыўных адносін да жыцця ўнікальна гэтага вобразу да ўзроўню вялікага аб'ягульняецца.

Тэатр ажыццявіў на сцэне дзве п'есы народнага паэта БССР Якуба Коласа — «Вайна вайне» і «У пушчах Палесся».

Спектакль «Вайна вайне» (пастаноўка Дорышова, рэжысёр П. Сяргейчык) раскрывае тэму перастаны вайны імперыялістычнай у вайну грамадзянскую. Вобразы Дуніна (А. Ільінін), пастаўніка (П. Зведзачотаў), пастаўніцы (М. Балінская) з'явіліся значным укладом у скарбніцу вобразнаў беларускай драматургіі. Так, для актара Зведзачотава, які выконваў у п'есе ролю пастаўніка, жыццёвы шлях Якуба Коласа быў асновай для стварэння вобразу.

Ірскімі і д'юб'юла пазналымі вобразамі народа ў спектаклі «У пушчах Палесся». Артыст А. Ільінін стварыў вобраз Талаша — свабодналюбывага беларускага селяніна, поўнага мудрага жыццёвага вопыту і нянавіці да прыгнятальнікаў.

Выдатны беларускі пісьменнік Кузьма Чорны прадстаўлены ў нашым тэатры п'есай «Ірышка».

У вобразе Ірышкі (А. Гешнер) і Валі (М. Маркоўскай) тэатр паказваў, якім быў-бы лёс Ірышкі па ўмовах беларускага панавання і якія неабмежаваны магчымасці перад дзецьмі актрысаў савецкай ўлада і камуністычнай партыі.

Шмат новага ўнёс у развіццё нашага тэатра П. Глебкі. Яго п'еса «Над Бірзай-ракой» папярэдла маштабавыя сацыяльныя вобразы, створаны на сцэне нашага тэатра.

Спектакль «Несцерва» В. Вольскага ідзе ў нас больш дзевяці год і карыстаецца пазнаменным поспехам. Гэты поспех перш за ўсё абумоўлены глыбокім майстэрствам актара А. Ільінінскага ў ролі Несцеркі.

З п'ес К. Крапівы ў нашым тэатры пастаўлены дзве: «Праба агнём» і «Плюць жаваранкі».

П'есы К. Крапівы вызначаюцца стройнасцю пабудовы. Тут усе элементы падпарадкаваны аднаму мэтану.

Але мне дапамагла здаровай рабочая атмосфера ў калектыве. Асабліва я ўдзячна рэжысёру Л. Мазалеўскай за не чулаць да моладзі і шчыльнасць у выхаванні маладых актараў.

Вобраз Вікторыі не здаваўся мне псіхалагічна складаным, бо гэта наша савецкая школьніца, якой была і я сама некалькі год таму назад.

Роля Вікі балкава мне па ўзросту і настрокі, і я вельмі люблю яе.

Я мару аб новай ролі савецкай дзівачыні ў п'есе беларускага драматурга.

В. КОБЛЯ,

артыстка тэатра імя Якуба Коласа.

члены асноўнай ідэі твора. Гумар — абавязковы кампанент п'ес Крапівы, але ён ніколі не бывае самацэтай. Гэта толькі сродак для лепшага ўспрымання.

Героі спектакля «Плюць жаваранкі» Шыгаланы (А. Ільінін), Паланевіч (П. Малчанав), П. Зведзачотаў, Туміловіч (А. Шалег) і другія — разумныя, энергічныя, вальныя савецкія людзі. Пачуццё калектывізма, непарушнасці асабістага з грамадскім, адказнасць перад дзяржавай, перад народам за кожны крок у сваім жыцці — вось рысы, характэрныя для героюў спектакля.

Наш тэатр паставіў таксама «Бачагары» І. Гурскага, «Пагібель воўка» Э. Самуіленка, «Цэнтральны ход» і «Алазанскую даліну» Губаровіча і Дорскага, «Песню нашых сэрцаў» і «Валі завітаюць сады» В. Палескага і інш. Кожны з гэтых аўтараў па-сваёму цікава намаляваў вобраз лепшых прадстаўнікоў беларускага народа.

Але неадраваўна мала зроблена беларускімі драматургамі і нашым тэатрам у пазнае Беларусі індустрыяльнай. І аб гэтым мы павінны сказаць у першую чаргу ў дні юбілейнага свята.

М. МІЦКЕВІЧ,

заслужаны дзеяч мастацтва БССР.

Дзед Талаш — артыст А. Ільінін («У пушчах Палесся»).

ЗБУДНА вiгнечунай маладзці пачаў сваё існаванне 25 год назад Беларускі дзяржаўны тэатр імя Якуба Коласа.

Тэатр вырас з беларускай драматычнай студыі ў Маскве і на сёнешні дзень захававу лепшыя якасці студыйнага перыяду: маладзёць, агульнасць інтарсаў, творчы моматжынінасць. Студыя і тэатр выхавалі такіх актараў, як А. Ільінін, П. Малчанав, П. Сяргейчык, М. Зведзачотаў, А. Трус, А. Шалег, М. Балінская, Я. Габэўскай, Е. Радзюцкай, Р. Кашальніцава і рэжысёраў М. Міцкевіча, Л. Мазалеўскага, К. Саннікава.

Выхаванне моладзі — традыцыя тэатра, якой ён заўсёды застаецца верным. Яго калектыву ўпоўнена ідзе ў будучыню, не баіцца дзяраць, не дурэецца маладых талентаў актараў і новых п'ес маладых драматургаў. Таленавітай моладзі тэатра прадстаіць прадоўжыць справу, пачатуую старэйшым пакаленнем майстроў, і з цягам часу стаць вядучымі майстрамі сцэны. Таму ў нашым калектыве заўсёды ўважліва ставіцца да работы моладзі, яе росту, фарміравання характару і, самае галоўнае, да яе ідэйна-палітычнага выхавання. Кожны творчы ўдча маладога актара, семадзе, але апраўданае вылучэнне яго на ролю — радасць для ўсёго калектыва.

Зараз у нас адбываецца складаны працэс «амаладжэння» нашага творчага калектыва. Гэты працэс працягваецца не ў колькасцях суадносна маладых і старых актараў, а ў выкаванні асобных роляў і палых спектакляў маладымі сіламі тэатра. Такія спектаклі, як «Нашарадзіні», «Яе сябры», «Сям'я Алана», «Атэстат сталасці», «Іван ды Мар'я» па сутнасці маладзёжныя. Ды і ў другіх спектаклях акаляныя ролі часта выконваюць маладыя актёры.

Праца моладзі робыцца з майстрамі сцэны над акалянымі ролямі сядзейнічае павышэнню кваліфікацыі маладых выканаўцаў і вадае спектаклям свежасць і абаяльнасць маладзці.

Моладзь — наша будучыня

Што-ж з'яўляецца тыповым для нашага маладога акторскага пакалення? Тое, што яно пераймае ад вопытных актараў добрую традыцыю свайго тэатра, вучыцца жыццёвай праўдзе ў сваёй творчасці, набывае ўменне быць у ансамблі спектакля пезалежна ад маштабу ролі.

Зараз маладзёжная група тэатра складаецца з чатырнаціці чалавек, аб'яднаных адным жаданнем: стаць майстрамі свайго працы. Бадай кожны з іх прашоў добрую жыццёвую школу, многія змагаіліся на фронтах Айчынай вайны. Жыццёвы вопыт дапамагае ім у ірравільным рашэнні творчых задач.

Воль, напрыклад, артыст М. Яромчэнка. Ён добры выканаўца характарных роляў. Валодзя («Яе сябры»), Алты («Сям'я Алана»), Лёна («Атэстат сталасці»), Ісараў («Нашарадзіні») у выкананні Яромчэнкі —

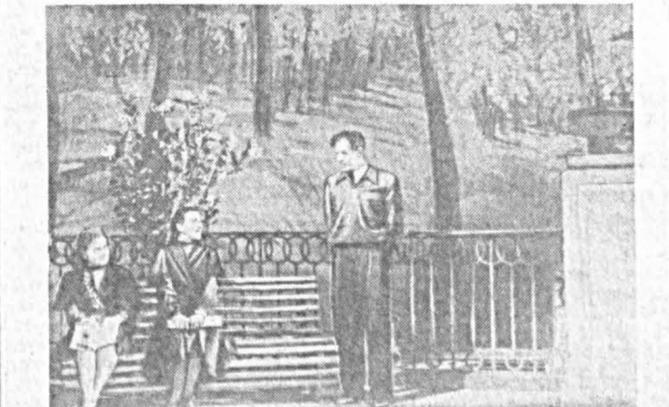
гэта простыя, сідпныя і разумныя людзі. Малады актёр многа і ўдумліва працуе над ролямі і дабіваецца станоўчых вынікаў у даволі складаных работах.

Тое-ж самае можна сказаць і пра маладога актара М. Федароўскага, які мае сур'ёзную тэатральную школу.

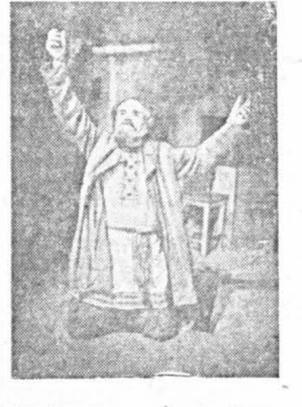
А. Гуткоўчы добра працяў сабе ў рабоце над ролямі псіхалагічнага характару. Праўдывыя і шчырыя вобразы стварае актёр І. Ганусевіч. З выключнай настойлівасцю працуе над сваімі ролямі А. Лано і П. Білевіч.

Артысты Дадзенка, Мельдзюкова і Арлова сфарміраваліся, як цікавыя творчыя індывідуальнасці; кожная з іх актыўна ўдзяляе ўсе ў большасці спектакляў.

У гэтым годзе ў тэатр прышла група маладых актараў, выпушкіў Беларускага тэатральнага інстытута — Галкін, Гроўкаў,

Сцэна са спектакля «Атэстат сталасці» (рэжысёр Л. Мазалеўская, мастак В. Сям'ю). У ролі Лёгубскага — артыст М. Федароўскі, Клары — Г. Арлова, Вікі — В. Кобля.

Ц. Сяргейчык у ролі Лявона («Раскіданае гніздо»).

Гродзенскія кампазітары

У апошні час значных поспехаў дасягнула кампазітарская самадзейнасць Беларусі. У галіне песеннай творчасці працуе больш 70 кампазітараў-самавучак.

Яшчэ зусім нядаўна на старой традыцыйнай фалькларысты, работнікі Дамові народнай творчасці, кампазітары праяўлялі цікавасць толькі да твораў народнай творчасці. Аўтарам жа гэтых твораў не адрачвалася належнай увагі. Толькі ў 1948—49 гг. была ўсталявана творчая сувязь з невялікай групай выяўленых у пасляваенныя гады складальнікаў сучасных песень.

На першым рэспубліканскім з'ездзе самадзейных кампазітараў (у снежні 1950 г.) прысутнічала больш 30 чалавек, у тым ліку толькі два кампазітары з гора Гродна. Цяпер у секцыі, створанай Гродзенскім абласным Домам народнай творчасці ў красавіку 1951 года, аб'яднана 18 кампазітараў-песеннікаў. Лепшыя песні гродзенскіх кампазітараў узабгацілі рэпертуар мясцовай харавой самадзейнасці, а некаторыя з іх, як «Ой, шуміць лясныя зялёныя» — Ю. Семіянік, «Мы выхадзім калгаснай дружнай» — І. Маціна, вядомыя за межамі вобласці.

Работа, якая выдзяляецца ў секцыі па павышэнню ідэяльнага і прафесіянальнага ўзроўню яе членаў, за параванна кароткі тэрмін дала станоўчыя вынікі. Аб гэтым наглядна сведчаць матэрыялы творчай канферэнцыі пачынаючых кампазітараў Гродзеншчыны, якая адбылася 26—27 снежня 1951 года.

На справядлівым канцэрце і пры індыўідуальных кансультацыях было праслухана і абмеркавана больш 30 песень 11 кампазітараў. Песні выконваліся калектывамі мастацкай самадзейнасці і салістамі Дзяржаўнага хора БССР.

Сталін — стваральнік усенароднага шчасця і адганаоцея міру, Радзіма, барацьба за мір, вялікі будоўлі камунізму, поспехі калгаснага будаўніцтва — вось галоўныя тэмы гэтых твораў. Большасць песень, створаных пераважна для харавога выканання, заслужае станоўчай ацэнкі.

Творчай удачай маладога кампазітара І. Маціна траба лічыць яго «Вясельную» на словы М. Танка. Па-майстэрску распрацаваўшы традыцыйную беларускую народную тэму, кампазітар стварыў прыгожую мелодыю, якая лёгка запамінаецца. Словы і музыка зліліся тут арганічна ў абмаўляючы рэальнай карціны быту калгаснага сям'і. Як прыгожа вылучаецца гэтая песня сваёй тэмпераментам на фоне сумных вясельных песень мінулага! Хутка ўспрыманая харавымі калектывамі, яна мае ўсе падставы стаць элементом сучасных народных вясельных звычаяў.

Шырокая «Песня аб Волзе» на словы Бакува яшчэ раз сведчыць аб тым, што І. Мацін валодае народнай песеннай формай, удумліва выкарыстоўвае народныя інтанацыі.

Аптымістычная «Песня пра голуба міру», напісаная П. Радавічам на словы І. Муравейкі, насычана інтанацыйна і заліва; яна карыстаецца вялікім поспехам у хорах вучняў і студэнтаў горада. Мелодыя заборнай частушчанай песні П. Радавіча «Аб савецкім атаме», якая трыма падкрэслівае востры гумар вершаў С. Міхалкова, пры вызначнай дапрацоўцы можа стаць папулярнай мелодыяй да жартоўных частушак.

Некалькі паэзіяў пачаў ствараць песні Ю. Семіянік. Прафесіянальна найбольш падрыхтаваны, ён узначальвае гродзенскую секцыю кампазітараў-песеннікаў. У 1951 годзе Ю. Семіянік ўдаа дэбютнаў пудоўнай лірычнай песняй «Ой, шуміць лясныя зялёныя». На апошнім канале «Лыжнікі» на словы Бандаранкі і лірычна «Ляв і каліна», прыгожая мелодыя якой шчы вышэйшае з паэтычнага тэкста І. Купалы. Вялікую цікавасць прадстаўляе таксама чатырохголосная песня Семіяніка для змешаната хора без суправаджэння, але яны патрабуюць яшчэ некаторай дапрацоўкі. Малады кампазітар стварае свае песні (апрача памянёных а'капальных) з фартапійным суправаджэннем. Ад гэтага яны значна выгравваюць пры супастаўленні з песнямі другіх аўтараў, у якіх звычайна суправаджэнне з'яўляецца слабым месцам.

З песень, прадстаўленых Ларысай Яшэнка, найбольш удалыя «Лясная песня» на словы А. Русака і «Лён» на словы Я. Купалы. Абедзве створаны на аснове беларускіх народных інтанацый.

Шчыра прагучала песня М. Шуманскага «Правадыра народаў слаўлю я» (словы А. Сафронава) — яна падкупляе сваёй народнасцю, сведчыць аб тым, што аўтар валодае вучуцём мелодыі.

Вельмі добра была прынята на праглядзе песня І. Трухалева «Я не жадаў у полі жыта» на словы І. Муравейкі. Па гэтым першаму (і навуку адзінаму) яго твору можна меркаваць аб здольнасцях аўтара. Умела выкарыстоўваючы прыём беларускага народнага двухголосся, ён поўнацэнна раскрыў змест выбраната і тэкста.

Побач з таленавітымі творамі ў праграме прагледу былі і слабыя песні.

Асноўным недахопам многіх песень з'яўляецца недасканаласць музычнай формы. Тут мы назавем песню І. Лашчына «Шчасце на зямлі» на словы Кірэнькі, пабудаваная на аджыўшых інтанацыях. Няпоўнацэннае раскрыццё тэкста сустракаецца ў асобных песнях Ю. Семіянік.

У многіх песнях ёсць трафарэтнасць і рытмічная аднастайнасць. «Комсамольская песня» А. Дашовага з'яўляецца паўтарэннем ужо вядомых песенных мелодыі.

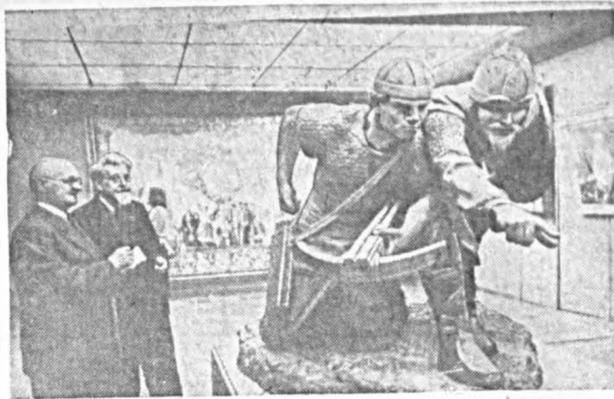
У І. Маціна, у якога пачыла вызначацца індыўідуальнае аблічча, ёсць песня «Лясная калгасная» (словы М. Васілька), якая з'яўляецца меладзічным двайніком любанавускай песні «Хлопец кучарына».

Прасадухоўванне твораў на справядлівым канцэрце і нарада адбылася пры перапоўненай зале. Гэта сведчыць аб той зацікаўленасці, якую праяўляе шырокая грамадзкая вобласць да творчасці сваіх кампазітараў.

Гродзенская група кампазітараў можа пасуаіцца добрым прыкладам для другіх абласцей, дзе абласныя Дома народнай творчасці, за асобнымі выключэннямі, не вядуць работы з пачынаючымі кампазітарамі.

Сур'ёзная вучоба, павышаная патрабавальнасць да сябе, прычымная крытыка дадуць магчымаць пачынаючым кампазітарам Гродзеншчыны расці, удасканальваць сваё майстэрства.

Г. ЦІТОВІЧ,
заслужаны дзеяч мастацтва БССР.

«Князь полацкі Яско і сын Лемоіту Мееліс на бароне г. Тарту ў 1224 годзе». Скульптура эстонскага мастака Б. Мянні, экспаніраваная на Усеаюзнай мастацкай выстаўцы ў Маскве.

Абмеркаванне выстаўкі

На сходзе мастакоў, прысвечаным абмеркаванню рэспубліканскай выстаўкі 1951 года, па дакладу П. Герасімовіча выступілі мастакі Мінска, Гомеля, Брэста, Гродна, Віцебска, Баранавіч, мастацтвазнаўцы і крытыкі.

Асноўным пытаннем у абмеркаванні выстаўкі з'явілася становішча працы мастакоў над карцінай, прычыны слабасці пейзажнага і партрэтнага жывапісу і творчасці мастакоў, якія працуюць у абласцкіх рэспубліках.

Я. Ціхановіч, П. Дурчын, К. Максімаў, П. Данеліа, А. Шаўчэнка, І. Дмухала, І. Пшукі, І. Рудыч, П. Явіч, Л. Лейтман, В. Ждан адзначылі, што поспехі, дасягнутыя беларускімі мастакамі, тлумачацца патрабавальнасцю да сваёй працы, паглыбленай распрацоўкай зместу і формы карцін. Але срод работ, экспаніраваных на выстаўцы, ёсць многа карцін, пейзажаў, партрэтаў і графічных твораў, недастаткова глыбокіх па зместу. У іх адчуваецца слабы малюнак, адсутнічае выразная кампазіцыя.

Ф. Лейтман і Е. Рэсіна падкрэслілі, што слабасць многіх твораў, якія прадстаўлены на выстаўцы, тлумачыцца беднасцю сюжэта, павярхоўнаю трактовкай актуальнай тэмы, адсутнасцю тылажу.

— Незаканчаных твораў, — сказаў І. Ахрэмчык, — мастак не павінен выстаўляць. Не павінен быць вясцеў на выстаўцы слабы партрэт Е. Літошкі (мастак Н. Воранаў). У партрэце Героя Сацыялістычнай Працы А. Гецман (скульптар З. Азгур) не адчуваецца багацця духоўнага свету партрэтамуемай. На нізкім прафесіянальным узроўні знаходзіцца работа скульптара С. Адашкевіча «Адстаім мір». Яшчэ не створаны пейзажы, у якіх глядач убачыў бы сапраўдны твар сацыялістычнай Беларусі.

Сустрэча кампазітара з паэтам

У клубе пісьменнікаў адбылася сустрэча кампазітара Ул. Алоўнікава з беларускімі паэтам.

Пасля даклада Б. Смольскага аб творчым шляху кампазітара выступіў Ул. Алоўнікаў, які расказаў аб сваёй рабоце над масавай песняй.

Артысты М. Дзянісаў, Л. Люковіч, В. Фамічэнка і другія выканалі песні кампазітара на тэксты Якуба Коласа, Пятра Глебка, Кастуся Кірэнькі, Анатоля Астрэйкі, Адама Русака, Алеся Бачылы, А. Лявінана і М. Лазарука.

Творы кампазітара былі шырока абмеркаваны.

У выказваннях адзначалася, што песні аб Заслоневе, Данатары, Гастэлі і другія набылі значную папулярнасць сваёй шчырасцю, меладыйнасцю і сталым майстэрствам. Яны выконваюцца прафесіянальнымі спевакамі і харавой самадзейнасцю.

Разам з тым было падкрэслена, што кампазітар не заўсёды строга ставіцца да тэкстаў, па якіх ліша песні, і ў асобных выпадках ён не пераадолеў яшчэ староніч, не заўсёды станоўчы ўплыў на све творы.

Удзельнікі творчага вечара выказалі пажаданне аб тым, каб песні Ул. Алоўнікава былі выданы асобным зборнікам. Нельга не адзначыць абякаванасці Саюза кампазітараў да важнага мерапрыемства. На вечары члены гэтага Саюза зусім адсутнічалі і не дапамагалі паэтам у разгортванні зместовай размовы аб прафесійным майстэрстве кампазітара-паэніка.

У выказваннях адзначалася, што песні аб Заслоневе, Данатары, Гастэлі і другія набылі значную папулярнасць сваёй шчырасцю, меладыйнасцю і сталым майстэрствам. Яны выконваюцца прафесіянальнымі спевакамі і харавой самадзейнасцю.

Разам з тым было падкрэслена, што кампазітар не заўсёды строга ставіцца да тэкстаў, па якіх ліша песні, і ў асобных выпадках ён не пераадолеў яшчэ староніч, не заўсёды станоўчы ўплыў на све творы.

Удзельнікі творчага вечара выказалі пажаданне аб тым, каб песні Ул. Алоўнікава былі выданы асобным зборнікам. Нельга не адзначыць абякаванасці Саюза кампазітараў да важнага мерапрыемства. На вечары члены гэтага Саюза зусім адсутнічалі і не дапамагалі паэтам у разгортванні зместовай размовы аб прафесійным майстэрстве кампазітара-паэніка.

Лепшая хата-чытальня

Толькі нядаўна ў калгасе імя Берыя адкрылася хата-чытальня. Але колькі ў ёй новага, цікавага з'явілася за гэты кароткі час! Кожны вечар і ў вольны ад работы час сюды прыходзяць моладзь і пажылыя калгаснікі, каб паслухаць радыёперадачы, пачытаць свежыя газеты і часопісы, пагутарыць аб гаспадарчых справах.

Пры хата-чытальні ёсць бібліятэка, якая налічвае звыш 500 экзэмпляраў мастацкай, палітычнай і сельскагаспадарчай літаратуры.

З вялікай цікавасцю вывучаюць калгаснікі творы В. І. Ляніна і І. В. Сталіна, знамяцца з творамі рускіх і савецкіх пісьменнікаў.

Пажылы калгаснік Р. Бусько прачытаў ужо 6 тамоў Твораў І. В. Сталіна, «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» і многа іншай палітычнай літаратуры.

Маладыя чытачы П. Чаргейка, В. Чарнушчык, В. Бярун, Л. Галаскоў цікавіцца навінкамі савецкай літаратуры. Яны прачыталі такія кнігі, як «Аповесць аб сапраўдным чалавеку» Б. Палайова, «Белая бродзя» М. Бубэнава, «Кавалер Залатоў Звязьдзі» С. Бабарэўскага, «Глыбокая плынь» І. Шамякіна, «Служу Радзіме» І. Кажэдуба і іншыя.

Дзяўчаты з каучукаводчага звына В. Пярэнька вывучаюць сельскагаспадарчую літаратуру.

У абедзены перапынак заглядчы хата-чытальні К. Чаргейка са свежымі газетамі і часопісамі накіроўваецца на калгасныя ток, дзе прыводзяць ачытку наваго дзёна правай суботы. Цёпла сустракаюць яго калгаснікі. Ён прыводзіць ім апошнія ведаванні аб працоўных поспехах савецкіх людзей, аб падзеях за мяжой. Часта тут ён прыводзіць калектывнае чытанне кніг і газет.

Цяпер калгаснікі рыхтуюцца да канферэнцыі па кнізе І. Шамякіна «Глыбокая плынь».

Пры хата-чытальні працуе харавы гурток, які ўжо некалькі разоў выступаў перад калгаснікамі.

Гуртоўныя спяваюць і све песні аб новым жыцці, аб высокіх калгасных ўраджаях. Нядаўна імі была створана песня «Ой, шуміць наўкола ў полі збажына».

Не адстаюць і драмгуртоўцы. Яны на казалі ўжо калгаснаму гледачу паставіць п'ес «Партызаны», «Пісьняк шалхты» Асабілай паваягай у гледачу карыстаюцца члены гэтага гуртка І. Юрковіч, У. Міхалевіч, Н. Бусько, Т. Бусько і другія. Яны на раённым аглядзе мастацкай самадзейнасці занялі другое месца.

Цяпер драматычны і харавы гурток рыхтаваў выступленне, у праграму якога ўключылі паставіць п'есы К. Крапіна «Гіюць жываранкі» і песні савецкіх кампазітараў аб міры.

В. ЧАРГЕЙКА
Ружанскі рвён
Брэсцкай вобласці.

Першыя спектаклі новага года

У тэатры оперы і балета сёння адбудзецца паказ новага спектакля — оперы «Страшны двор» С. Манюшкі (лібрэта ў перакладзе Максіма Танка) (пастаноўшчык спектакля — Л. Александровская, дырыжор Л. Любімаў, мастацкае афармленне П. Масленнікава, хормайстра Н. Прысецкаў, балетмайстра К. Мулер.

У галоўных партыях выступаюць артысты І. Балюцін, М. Дзянісаў, А. Нікалаева, Н. Сярдобаў, І. Мурамцаў, Н. Вордулеў, С. Друкер, С. Дрычын, В. Валчанецкая, М. Зюванав, І. Салкоў, Т. Ніжніцкая, Н. Лазарэў, Р. Кіндэль і другія.

Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР гэтымі днямі пакажаў новы спектакль «Два капітаны» па інсцырыпцыі В. Каверына (пастаноўка рэжысёра А. Нікіціна, мастак Рамвіоўскі).

Спектакль для дзяцей «Атэст сталасці» (рэжысура Л. Мазалеўскай) паставіць тэатрам імя Якуба Коласа.

Новы спектакль «Зорка міру» па п'есе Ц. Саладара падрыхтаваў Гродзенскі абласны драматычны тэатр.

Астроўні на клубнай сцэне

Драматычны калектыв Гомельскага драматэатра камбіта паказаў рабочым сваю новую паставіць «Беднасць не загана» па камедыі А. Астроўскага.

У самадзейным калектыве ў перыяд падрыхтоўкі спектакля была праведзена значная творчая работа. Удзельнікі гуртка былі знаёмлены з ідэямі драматургі вялікага класіка, з бытам і ўладам жыцця рускага дарэвалюцыйнага калецтва, якое адлюстравана ў камедыі.

У п'есе «Беднасць не загана» багата абрадаў і песень, бытавых сцэн, якія вышыць без належнай кансультацыі было даволі цяжка. Мы звярнуліся ў Маскоўскі

Малы тэатр, які хутка прыслаў нам ноты старых народных песень. Маскоўскі мастак Акадэмічным тэатр імя Горькага разам з сабрэскаім пісьмом прыслаў нам якім калектыву да спектакля.

Каб дамагчыся большай мастацкай перакананнасці, мы прыгледзілі да ўдзелу ў спектаклі заводскі хор і танцавальны калектыв клуба імя Леніна.

Асабіліваю творчую актыўнасць у перыяд работы над спектаклем праявілі маладыя рабочыя, якія нядаўна скончылі рамесніцкае вучылішча.

С. ГАЛАВАНАЎ,
кіраўнік драматычнага калектыва.

Майстры інкрустацыі і мазаікі

У аддзеле выяўленчага мастацтва рэспубліканскага Дома народнай творчасці часта прыходзіць рабочы Мінскага радыазавадта Г. Гебелеў. Тут ён атрымлівае кансультацыі па сваёй новай рабоце — інкруставанню партрэта В. І. Леніна. Тав. Гебелеў стварыў ужо многа цікавых твораў. Выкананы ім партрэт таварыша І. В. Сталіна адпраўлен у падарунак працоўным Рымі ў дзень 750-годдзя горада. З наковай фанеры і розных парод дрэва ён зрабіў партрэт таварыша К. Е. Варашылава. Нядаўна майстар закончыў работу над партрэтамі правадара кітайскага народа Мао Цзе-дуна, А. С. Пушкіна і Янкі Купалы.

У разбеге па дрэву вялікага майстэрства дасягнуў гомельскі рабочы тав. Івінскі. Найбольш цікавай яго работай з'яўляецца скульптурная група «Рэйкавая ваіны». У ёй адлюстраваны эпізод з баявога жыцця беларускіх партызан у час Вялікай Айчыннай ваіны.

Лепшыя творы майстроў народнай творчасці дэманструюцца на выстаўках спекуляцый народнай творчасці, якія праходзяць у абласных цэнтрах Беларусі. У сваіх работах майстры адлюстروўваюць жыццё беларускага народа, яго міруную стваральную працу.

Зараз Дом народнай творчасці падтрымлівае сувязь з 950 майстрамі народнай творчасці.

Каб такое жыццё ды раней, як-бы гэта людзі думаліся ды радаліся... — гаворыць яна.

І тут-жа пракалінае паваў, што смудзілі акалі светам ды і цяпер ашча, паганая, мушціць», пракалінае і фашыстаў, якія загубілі яе мужа, абрабасі агубілі і яе і маленяка сына. З Асвенцімскага некла іх вызвалілі савецкія байцы, як тысячы, тысячы другіх пагонілаў фашысцкіх лагераў смерці.

Колькасць кааператывных гаспадарак, працэнтны судзішчыны сацыялістычнага сектара да ўсёй сельскай гаспадаркі краіны розныя: у адных вядоўствах большыя, у другіх меншыя. У Шчэцінскім, напрыклад, вядоўстве кааператывныя гаспадаркі разам з дзяржаўнымі гаспадаркамі складаюць да сямідзесяці шасці працэнтаў сельскай гаспадаркі вядоўства. Гэта найвышэйшы працэнт у краіне. У адным Старгарадскім вядоўстве гэтага вядоўства з 70 вёсак у 68 арганізаваны кааператывныя гаспадаркі. Па другіх вядоўствах гэты працэнт хістаецца ад 10 да 20. Працэнт, як бачым, не асабіла высокі. Але і тое, што зроблена на сёнешні дзень у сацыялістычным ператварэнні польскай вёскі, з'яўляецца багатым ўкладам у будаўніцтва новай Польшчы. Бо маладая дэмакратычная рэспубліка заснавалася, як мы ведаем, параўнальна нядаўна і існуе ўсяго некалькі год. Тое, што зроблена нова ў вёсцы, з'яўляецца сацыялістычным фундаментам, фундаментам моцным і трывалым.

(Працяг будзе).

Галоўны рэдактар Васіль ВІТКА,
Рэдакцыйны калегія: Заір АЗГУР, Уладзімір АЛОУНІКАЎ, Васіль БУРНОСАЎ,
Настас ГУБАРЭВІЧ, Ірына ЖДАНОВІЧ, Павел КАВАЛЕЎ, Аляксей КУЛАКОЎСКІ,
Пімен ПАНЧАНКА (намеснік галоўнага рэдактара).

У дэмакратычнай Польшчы

Міхась ЛЫНЬКОЎ

Вялікая і складаная праца па аднаўленню жыцця па зваротных землях праведзена перасяленцамі разам з карэнным насельніцтвам: варыякамі і маэрамі па пачынаючым усходзе, аўтохтонамі на заходніх землях. І варыякі, і маэры, і аўтохтоны — гэта тыя палякі, якія пасля стагоддзяў гвалтоўнай германізацыі навішне знайшлі сваю сапраўдную радзіму і далучыліся да роднага народа. Праз дзясяты годзі захаваў яны польскія звычкі і традыцыі, усё польскі ўклад жыцця, багату народную нацыянальную творчасць. Старыя германскія ўлады старанна выпісалі на гэтых землях усё іх аднакі польскасці, усё, што нагавала аб нацыянальнай прыналежнасці, забаранялі польскую мову, польскія звычкі. І аразумела, што глядзілі яны на германізаваных палякаў, як на ніжэйшую расу, вартую займаць друстэпаўнае месца ў жыцці, азімацца чорнай працай, быць заўсёды ў рабскай залежнасці ад пануючых расы.

Дружва працуюць цяпер на заходніх землях і перасяленцы і аўтохтоны. Апошнія пасляхова ліквідуюць сваю польскую неіснасць, з захваленнем вывучаюць і асвойваюць усё збыткі польскай нацыянальнай культуры. Сярод польскіх дзяржаўных гаспадарак, якія мы наведзілі на заходніх землях, сустракалі мы і такія, дзе разам з палякамі-перасяленцамі і аўтохтонамі дружна працуюць і немцы, былыя батракі ў нямецкіх маёнтках, пажалудзішы працаваць рабочымі ў пагэсках (польскія дзяржаўныя гаспадаркі). І не ўбачылі мы ў такіх калектывах асабілых

Печатка г. у. № 51 і 52 за 1951 г. і № 1 за 1952 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: г. Мінск, Савецкая, 34. Тэлефоны: галоўнага рэдактара і намесніка галоўнага рэдактара 2-31-94, Друкарня «Чырвоны Друкар», г. Мінск, Рэвалюцыйная, 12.

адказнага сакратара 2-32-04, аддзелаў літаратуры, мастацтва і публіцыстыкі 2-14-94, выдавецтва і бухгалтэрыі 2-54-45.